

Ενότητα 13^η:

Δικαίωμα δικαστικής προστασίας

Λίνα Παπαδοπούλου

Επ. Καθηγήτρια Συνταγματικού Δικαίου

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

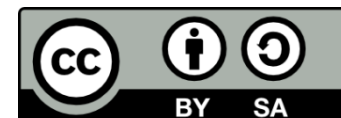

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Περιεχόμενα ενότητας

- Έννοια και νομική φύση του δικαιώματος της δικαστικής προστασίας
- Έκταση της συνταγματικής προστασίας (τα ειδικότερα στάδια της παροχής δικαστικής προστασίας)
- Συνταγματικοί και αντισυνταγματικοί περιορισμοί του δικαιώματος δικαστικής προστασίας

Σκοποί ενότητας

- Να γίνει σε βάθος αντιληπτή η έννοια και η νομική φύση του δικαιώματος δικαστικής προστασίας, υπό την τριπλή όψη του, ως ατομικού, κοινωνικού και πολιτικού δικαιώματος
- Να μελετηθούν τα ειδικότερα στάδια της παροχής δικαστικής προστασίας, υπό το φως των θεμιτών ή μη περιορισμών που επιβάλλουν στο δικαίωμα ο Νομοθέτης και η Διοίκηση

Δικαίωμα δικαστικής προστασίας (αρ. 20 παρ. 1 Σ.)

Μικτό το δικαίωμα δικαστικής προστασίας (τριπλή όψη):

- Ατομικό δικαίωμα
- Κοινωνικό δικαίωμα
- Πολιτικό δικαίωμα

Αρ. 6 της ΕΣΔΑ

Ερμηνεία και εφαρμογή του άρθρου 20 παρ. 1 Σ. σε συνδυασμό με το άρθρο 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ:

Αρ. 6 παρ. 1 ΕΣΔΑ - Δικαίωμα στη χρηστή απονομή δικαιοσύνης: «Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή δικάιως, δημοσία **και εντός λογικής προθεσμίας** υπό ανεξαρτήτου και αμερολήπτου δικαστηρίου, νομίμως λειτουργούντος, το οποίον θα αποφασίση είτε επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως, είτε επί του βασίμου πάσης εναντίον του κατηγορίας ποινικής φύσεως...»

Φορείς και αποδέκτες

Φορείς του δικαιώματος δικαστικής προστασίας:
κάθε πρόσωπο, φυσικό ή νομικό,
συμπεριλαμβανομένων και όσων στερούνται
νομικής προσωπικότητας

Αποδέκτης: η κρατική εξουσία

Δικονομική ισότητα

Από το αρ. 20 παρ. 1 Σ. (και όχι από τη γενική αρχή της ισότητας που κατοχυρώνει το αρ. 4 παρ. 1 Σ.) απορρέουν ως ειδικότερες πτυχές:

- Η ισότητα των διαδικών (τυπική-αριθμητική)
- Η ισότητα των δικονομικών «όπλων»

Έννοια των δικαστηρίων κατά το άρθρο 20 παρ. 1 Σ.:

«Δικαστήρια» =

- Ελληνικά κρατικά δικαστήρια
- Συγκροτούμενα από δικαστικούς λειτουργούς που απολαμβάνουν τις εγγυήσεις των αρ. 87 επ. Σ.

Η έκταση της δικαστικής προστασίας

Το δικαίωμα δικαστικής προστασίας περιλαμβάνει*:

- την πρόσβαση στη δικαιοσύνη
- την προσωρινή δικαστική προστασία
- την οριστική δικαστική προστασία
- την εκτέλεση της δικαστικής απόφασης

*Πηγή: Κ. Χρυσόγονος, *Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα*, 2006, σ. 433 επ.

Στάδια της δικαστικής προστασίας

α) Η πρόσβαση στη δικαιοσύνη:

- Δυνατότητα του φορέα του ουσιαστικού δικαιώματος να προσφύγει στα αρμόδια δικαστήρια, ασκώντας τα κατάλληλα ένδικα βοηθήματα
- Δεν επιτρέπεται η προσφυγή στη δικαιοσύνη να επιφέρει δυσμενείς ουσιαστικού δικαίου συνέπειες για τον αιτούντα
- Γενική υποχρέωση ενημέρωσης του διοικουμένου
- Δικαίωμα διορισμού δικηγόρου της επιλογής του ενδιαφερομένου
- Δυνατότητα παροχής δωρεάν νομικής βοήθειας σε όσους δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα

(συνέχεια)

β) Η προσωρινή προστασία:

- Συνιστά συνταγματική επιταγή και όχι δυνατότητα του νομοθέτη
- Δύναται να χορηγηθεί και από αναρμόδιο δικαστήριο
- Περιλαμβάνει και το στάδιο μέχρι την έκδοση απόφασης για την αναστολή (προσωρινή διαταγή)

(συνέχεια)

γ) Η οριστική επίλυση της διαφοράς:

- Αξίωση για διάγνωση της ένδικης διαφοράς από το επιληφθέν δικαστήριο
- Δικαίωμα απόδειξης ενώπιον του δικαστηρίου των πραγματικών περιστατικών (τυχόν δικαστικά 'τεκμήρια' οφείλουν να είναι αντικειμενικά, συναφή με τη ρύθμιση και να μην απέχουν από τα διδάγματα της κοινής πείρας)
- Αξίωση για επίλυση της διαφοράς εντός ευλόγου χρόνου
- Αξίωση για έκδοση αιτιολογημένης απόφασης

(συνέχεια)

δ) Η αναγκαστική εκτέλεση της δικαστικής απόφασης:

- Ολοκληρώνει την ένδικη προστασία
- Στρέφεται και έναντι των ιδιωτών αλλά και κατά του Δημοσίου και των ΝΠΔΔ

Περιορισμοί του δικαιώματος δικαστικής προστασίας

- Χρηματικά παράβολα υπέρ του Δημοσίου
- διαφορετική προθεσμία παραγραφής για το Δημόσιο και τους ιδιώτες
- νομοθετικές ρυθμίσεις καταλαμβάνουσες και εκκρεμείς δίκες
- κατάργηση δικών με νομοθετική ρύθμιση
- ρύθμιση ατομικών περιπτώσεων με νόμο

Δικαιώματα κατηγορουμένου

Δικαιώματα που απορρέουν από το άρθρο 20 παρ. 1 Σ. ειδικά για τον κατηγορούμενο στην ποινική δίκη*:

- Πληροφόρηση για την κατηγορία
- Προετοιμασία της υπεράσπισης
- Αυτοπρόσωπη ή με συνήγορο υπεράσπιση
- Εξέταση μαρτύρων
- Δωρεάν διερμηνεία
- Μη αυτοενοχοποίηση
- Κατοχύρωση δεύτερου βαθμού δικαιοδοσίας
- Αρχή ne bis in idem
- Τεκμήριο αθωότητας

*Πηγή: Κ. Χρυσόγονος, *Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα*, όπ.π., σ. 460 επ.

Βιβλιογραφία

- Γέσιου-Φαλτσή, Π., «Αναγκαστική εκτέλεση κατά του Δημοσίου», ΕλλΔ/νη 2003, σ. 1501
- Κλαμαρης, Ν., *Το δικαίωμα δικαστικής προστασίας*, Αθήνα, Σάκκουλα, 1989
- Κοντιάδης, Ξ., «Το δικαίωμα προς παροχήν εννόμου προστασίας» σε: Ξ. Κοντιάδη: *Πολιτειολογικά Ανάλεκτα*, Αθήνα, Σακκουλα, 2000, σ. 492
- Λαζαράτος, Π., «Η διοικητική υποχρέωση ενημερώσεως του ιδιώτη ως προς τις ενδικοφανείς προσφυγές», *ΔιΔικ* 1995, σ. 806
- Μανιτάκης, Α., *Κράτος Δικαίου και δικαστικός έλεγχος της συνταγματικότητας Ι*, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, Σάκκουλα, 1994, σ. 376 επ.

(συνέχεια)

- Μπέης, Κ., «Ιδιωτικές και διοικητικές διαφορές ως αντικείμενα της αξίωσης για δικαστική ακρόαση και προστασία», ΕλλΔ/νη 1993, σ. 1217
- Μπέης, Κ., «Τα συνταγματικά όρια της αναγκαστικής εκτέλεσης», Δ 1985, σ. 581
- Παναγιωτοπούλου-Λεζα, Α., «Οι προϋποθέσεις του παραδεκτού των ένδικων βοηθημάτων και μέσων στη διοικητική δίκη», ΔιΔικ 2001, σ. 299
- Παπαδημητρίου, Γ., «Η συνταγματική καθιέρωση της δικαστικής προστασίας», Δ 1982, σ. 607
- Χρυσόγονος, Κ., *Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα*, Νομική Βιβλιοθήκη, 2006, σ. 423 επ.

Νομολογία

- ΣτΕ 3976/2009
- ΣτΕ 2788/2009
- ΣτΕ 1619/2012
- ΣτΕ 972/2013

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Βασιλική Κόκοτα
Θεσσαλονίκη, Χειμερινό Εξάμηνο 2013-14

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

